

**- 1982 / 1 - 98 / 99**

## **Chambre des représentants de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (\*)

12 FÉVRIER 1999

### **PROPOSITION DE LOI**

#### **portant élection directe du bourgmestre**

(Déposée par M. Geert Bourgeois)

### **DEVELOPPEMENTS**

MESDAMES, MESSIEURS,

La grave crise de confiance de ces derniers mois appelle de profondes réformes. Seules une nouvelle culture politique et une démocratisation résolue de notre système politique peuvent rétablir la confiance dans les institutions de notre pays. A l'échelon local, il faut donc chercher de nouveaux moyens permettant de concrétiser les relations entre le citoyen et le pouvoir.

Malgré les engagements pris dans le cadre des accords de la Saint-Michel, la loi communale et la loi provinciale n'ont pas encore été régionalisées. Cette fédéralisation pourrait pourtant accélérer la démocratisation et la modernisation nécessaires du processus décisionnel au niveau local.

Toutefois, la nouvelle loi communale est restée jusqu'à ce jour une compétence fédérale. Aux termes de cette loi, le bourgmestre est nommé par le Roi sur présentation des conseillers communaux élus, mais n'ayant pas encore prêté serment.

(\*) Cinquième session de la 49<sup>ème</sup> législature

**- 1982 / 1 - 98 / 99**

## **Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (\*)

12 FEBRUARI 1999

### **WETSVOORSTEL**

#### **houdende de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester**

(Ingediend door de heer Geert Bourgeois)

### **TOELICHTING**

DAMES EN HEREN,

De diepe vertouwenscrisis van de jongste maanden vraagt om grondige hervormingen. Alleen een nieuwe politieke cultuur en een doorgedreven democratisering van ons politiek bestel kunnen het vertrouwen in de instellingen van ons land herstellen. Op lokaal vlak dient men derhalve te zoeken naar nieuwe mogelijkheden om de verhouding tussen burger en bestuur gestalte te geven.

Ondanks de afspraken, gemaakt in het kader van het Sint-Michielsakkoord, werden de gemeentewet en de provinciewet nog niet gefederaliseerd. Deze federalisering zou nochtans de noodzakelijke democratisering en modernisering van het lokale besluitvormingsniveau kunnen versnellen.

Tot op heden blijft de nieuwe gemeentewet echter een federale bevoegdheid. Volgens deze wet wordt de burgemeester door de Koning benoemd op voordracht van de verkozen, maar nog niet beëdigde gemeenteraadsleden.

(\*) Vijfde zitting van de 49<sup>ste</sup> zittingsperiode

Le citoyen qui a émis un vote lors des élections communales n'est pas du tout associé ultérieurement à la procédure obscure des accords de coalition qui aboutissent à la présentation du bourgmestre.

D'autre part, les élections restent le principal point de rattachement des citoyens à la démocratie locale, de sorte que l'élection du bourgmestre s'impose afin de respecter le principe même de la démocratie. La commission spéciale «*Vraagpunten*» («Questions») de la Deuxième Chambre néerlandaise a indiqué dans son rapport que l'élection du bourgmestre pouvait contribuer de manière substantielle à la modernisation nécessaire de la politique locale en permettant d'identifier plus clairement le principal responsable démocratique au niveau local et en accentuant le facteur local lors des élections communales.

L'élection directe du bourgmestre revitaliserait en tout cas la politique locale. En effet, la fonction de bourgmestre, qui constitue de toute façon le pivot du système politique local, fera l'objet d'une compétition entre différents candidats, le vote du citoyen étant prépondérant en l'absence d'un échelon intermédiaire.

En outre, la légitimité du bourgmestre directement élu lui viendra en droite ligne du corps électoral, ce qui renforcera sa position à l'égard du conseil communal et des groupes politiques. Au terme de son mandat, le bourgmestre pourra être jugé directement par le citoyen sur la politique qu'il aura menée.

Dans le système actuel, le bourgmestre ne doit pas engager de confrontation directe avec l'électeur, la multitude d'autres candidats de la liste sur laquelle il se présente lui assurant une certaine protection contre les critiques.

Si plusieurs variantes sont possibles quant au mode d'élection directe, la présente proposition opte pour le système de la majorité absolue des votes valablement émis, ce qui implique bien entendu un scrutin éventuel à deux tours.

Comme le bourgmestre disposera d'une légitimité évidente, procédant directement de l'élection, il va de soi que le conseil communal ne pourra pas lui retirer son mandat. Des élections extraordinaires ne sont donc prévues qu'en cas de démission ou de décès.

La présente proposition vise, dès lors, à renforcer la démocratie communale et à modifier fondamentalement les relations à l'intérieur de la commune.

De burger die zijn stem heeft uitgebracht bij de gemeenteraadsverkiezingen wordt nadien helemaal niet meer betrokken bij de ondoorzichtige procedure van de coalitieafspraken die uiteindelijk aan de basis liggen van de voordracht van de burgemeester.

Anderzijds blijven de verkiezingen voor de burgers het belangrijkste aanknopingspunt met de lokale democratie. Vanuit een principieel democratisch standpunt moet de burgemeester derhalve verkozen worden. De bijzondere commissie Vraagpunten van de Nederlandse Tweede kamer stelde in haar rapport dat de verkiezing van de burgemeester een wezenlijke bijdrage kan leveren aan een noodzakelijk modernisering van de lokale politiek door een versterking van het herkenbare democratische leiderschap op lokaal niveau en een vergroting van de lokale factor in de gemeenteraadsverkiezingen.

De lokale politiek zou door de directe verkiezing van de burgemeester in elk geval worden verlevendigd. De functie van burgemeester, die hoe dan ook de spil in het plaatselijke politieke bestel is, zal immers tussen verschillende kandidaten betwist worden, waarbij de stem van de burger, zonder «tussenschotten», doorslaggevend is.

Bovendien ontleent de direct gekozen burgemeester zijn legitimatie rechtstreeks aan de kiezer, waardoor hij in een krachtige positie tegenover de gemeenteraad en de politieke fracties staat. Na het verstrijken van zijn ambtstermijn zal de burgemeester rechtstreeks door de burger over het gevoerde beleid kunnen worden beoordeeld. In het huidige stelsel dient de burgemeester geen directe confrontatie met de kiezer aan te gaan, maar is hij, omringd door een schare medekandidaten, ingedekt in de lijst waarop hij zich presenteert.

Tussen de verschillende mogelijke wijzen van rechtstreekse verkiezing, wordt in dit wetsvoorstel gekozen voor het stelsel van de volstreekte meerderheid van de uitgebrachte geldige stemmen, wat uiteraard een eventuele verkiezing in twee rondes impliceert.

Aangezien de burgemeester over een duidelijke legitimatie, rechtstreeks van de kiezer, beschikt, kan zijn mandaat uiteraard niet door de gemeenteraad afgenomen worden. Er wordt dan ook enkel voorzien in buitengewone verkiezingen bij zijn ontslag of overlijden.

Dit wetsvoorstel beoogt dus de gemeentelijke democratie te versterken en de intra-gemeentelijke verhoudingen grondig te wijzigen. Dit moet uitmonden

Il devrait en résulter une plus grande association du citoyen à la politique locale ainsi qu'un changement positif dans le fonctionnement de la démocratie locale.

## PROPOSITION DE LOI

### Article 1<sup>er</sup>

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

### Art. 2

L'article 13 de la nouvelle loi communale, modifié par l'arrêté royal du 30 mai 1989, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 13. § 1<sup>er</sup>. Le bourgmestre est élu directement par l'assemblée des électeurs communaux. L'élection est libre et se fait au scrutin secret. L'électeur ne peut émettre qu'un seul vote pour un candidat-bourgmestre.

§ 2. La présentation d'un candidat-bourgmestre doit se faire par un acte daté qui est déposé entre les mains du président du bureau principal. Pour être recevable, l'acte doit être signé par:

1° au moins 5% des habitants de la commune ayant la qualité d'électeur; ou

2° au moins 2 000 habitants de la commune ayant la qualité d'électeur; ou

3° au moins la moitié des candidats aux élections communales présentés sur la même liste.

Nul ne peut signer plus d'un acte de présentation.

Le candidat présenté accepte sa candidature par une déclaration écrite, signée et datée, qui sera remise au président du bureau principal contre accusé de réception.

§ 3. Si un seul candidat est présenté, celui-ci est proclamé élu par le bureau de vote principal sans autre formalité.».

in een grotere betrokkenheid van de burgers bij het lokale beleid en in een positieve verandering in de werking van de lokale democratie.

G. BOURGEOIS

## WETSVOORSTEL

### Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

### Art. 2

Artikel 13 van de nieuwe gemeentewet, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 30 mei 1989, wordt vervangen als volgt :

«Art. 13. § 1. De burgemeester wordt rechtstreeks verkozen door de vergadering van gemeenteraads-kiezers. De stemming is vrij en geheim. De kiezer mag slechts één stem voor een kandidaat-burgemeester uitbrengen.

§ 2. De voordracht van een kandidaat-burgemeester dient bij een gedagtekende akte te worden neergelegd in handen van de voorzitter van het hoofdbureau. Om ontvankelijk te zijn moet de akte van voordracht ondertekend zijn door:

1° minstens vijf procent van de kiesgerechtigde inwoners van de gemeente; of

2° minstens tweeduizend kiesgerechtigde inwoners van de gemeente; of

3° minstens de helft van de op dezelfde lijst voorgedragen kandidaten voor de gemeenteraads-verkiezingen.

Niemand mag meer dan één akte van voordracht ondertekenen.

De voorgedragen kandidaat bewilligt in zijn kandidatuur door een gedagtekende en ondertekende schriftelijke verklaring, die aan de voorzitter van het hoofdbureau tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd.

§ 3. Indien slechts één kandidaat wordt voorgedragen, wordt deze zonder meer door het hoofdbureau verkozen verklaard.».

Art. 3

Pour pouvoir être élu et rester bourgmestre, il faut:

1° être Belge;

2° avoir atteint l'âge de 21 ans accomplis;

3° être inscrit au registre de population de la commune.

Ne sont pas éligibles:

1° ceux qui sont privés du droit d'éligibilité par condamnation;

2° ceux qui sont exclus de l'électorat en application de l'article 6 du Code électoral;

3° ceux qui sont frappés de la suspension des droits électoraux en application de l'article 7 du même Code;

4° ceux qui, sans préjudice de l'application des dispositions figurant aux 1° à 3°, ont été condamnés, même avec sursis, pour une des infractions définies aux articles 240, 241 et 245 à 248 du Code pénal, commises dans l'exercice d'une fonction communale; cette inéligibilité prend fin douze ans après la condamnation.

Il doit être satisfait aux conditions d'éligibilité au plus tard le jour de l'élection, à l'exception des conditions définies à l'alinéa 1er, 1° et 3°, qui doivent être remplies au plus tard le jour de la clôture de la liste électorale.

Art. 4

Le numéro d'ordre et le sigle attribués aux candidats-bourgmestres sont ceux de la liste des candidats-conseillers communaux qui les présentent.

Art. 5

L'élection du bourgmestre a lieu de plein droit le jour où se tiennent les élections communales. Le second tour de scrutin éventuel a lieu quatorze jours plus tard.

Si un candidat vient à décéder après l'introduction de l'acte de présentation et avant le jour de l'élection, celle-ci est reportée. L'élection a alors lieu dans un délai de soixante jours, à compter du jour où l'élection devait avoir lieu. Seule la liste qui présentait le

Art. 3

Om tot burgemeester te kunnen worden verkozen en om burgemeester te kunnen blijven moet men:

1° Belg zijn;

2° de volle leeftijd van eenentwintig jaar hebben bereikt;

3° in het bevolkingsregister van de gemeente ingeschreven zijn.

Niet verkiesbaar zijn:

1° zij die door veroordeling ontzet zijn uit het recht om verkozen te worden;

2° zij die van het kiesrecht uitgesloten zijn met toepassing van artikel 6 van het Kieswetboek;

3° zij die in de uitoefening van het kiesrecht geschorst zijn met toepassing van artikel 7 van dat Wetboek;

4° zij die, onverminderd de toepassing van de bepalingen vermeld in 1° tot 3°, veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens één van de in de artikelen 240, 241 en 245 tot 248 van het Strafwetboek omschreven misdrijven, gepleegd in de uitoefening van een gemeenteamt; deze onverkiesbaarheid eindigt twaalf jaar na de veroordeling.

Aan de verkiesbaarheidsvereisten moet voldaan zijn uiterlijk op de dag van de verkiezing, met uitzondering van de voorwaarden vermeld in het eerste lid, 1° en 3°, die vervuld moeten zijn uiterlijk op de dag waarop de kiezerslijst afgesloten wordt.

Art. 4

Aan de kandidaat-burgemeesters wordt het volgnummer en het letterwoord toegekend van de lijst van de kandidaat-gemeenteraadsleden die hen voordragen.

Art. 5

De verkiezing van de burgemeester heeft van rechtswege plaats op de dag waarop de gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden. De eventuele herstemming heeft veertien dagen later plaats.

Indien een kandidaat overlijdt na de indiening van de akte van voordracht en vóór de dag van de verkiezing, wordt de verkiezing uitgesteld. De verkiezing heeft dan plaats binnen een termijn van zestig dagen te rekenen vanaf de dag waarop de verkiezing had

candidat défunt est autorisée à présenter un nouveau candidat.

Si un candidat qui participe au second tour de scrutin vient à décéder avant le jour de ce scrutin, le résultat du premier tour de scrutin est annulé. Une nouvelle élection a lieu dans les soixante jours, à compter du jour où le second tour de scrutin devait avoir lieu. Seule la liste qui présentait le candidat défunt est autorisée à présenter un nouveau candidat.

#### Art. 6

Est élu bourgmestre, le candidat qui obtient la majorité absolue des votes valablement émis.

Si aucun des candidats n'obtient la majorité absolue, un second tour de scrutin a lieu entre les deux candidats qui ont obtenu le plus grand nombre de suffrages émis lors du second tour de scrutin. Est élu bourgmestre, le candidat qui obtient le plus grand nombre de suffrages lors du second tour de scrutin. En cas d'égalité de voix lors du second tour de scrutin, le candidat le plus jeune est élu.

#### Art. 7

Le résultat du scrutin est proclamé publiquement par le bureau principal.

Le candidat qui a obtenu la majorité absolue des votes valables est proclamé élu par le bureau de vote principal. Si personne n'a obtenu cette majorité, le bureau principal proclame les noms des candidats qui participeront au second tour de scrutin.

#### Art. 8

En cas de décès ou de démission du bourgmestre, une assemblée extraordinaire des électeurs communaux est organisée conformément à la procédure prévue à l'article 13 de la nouvelle loi communale. Cette assemblée se tient un dimanche, dans un délai de soixante jours suivant le décès ou la démission.

moeten plaatsvinden. Enkel op de lijst van de overleden kandidaat kan een nieuwe kandidaat worden voorgedragen.

Indien een kandidaat die deelneemt aan de herstemming overlijdt vóór de dag van de herstemming, wordt het resultaat van de eerste stemronde nietig verklaard. Een nieuwe verkiezing heeft plaats binnen een termijn van zestig dagen te rekenen vanaf de dag waarop de herstemming had moeten plaatsvinden. Enkel op de lijst van de overleden kandidaat kan een nieuwe kandidaat worden voorgedragen.

#### Art. 6

Tot burgemeester is verkozen de kandidaat die de volstreckte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen behaalt.

Indien geen van de kandidaten de volstreckte meerderheid behaalt, heeft een herstemming plaats aangaande de twee kandidaten die de meeste stemmen hebben behaald. De kandidaat die bij de herstemming de meeste stemmen behaalt, is tot burgemeester verkozen. In geval van staking van stemmen bij de herstemming is de jongste kandidaat verkozen.

#### Art. 7

Het resultaat van de stemming wordt door het hoofdbureau in het openbaar bekendgemaakt.

De kandidaat die de volstreckte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen heeft behaald, wordt door het hoofdstembureau verkozen verklaard. Indien niemand deze meerderheid heeft behaald, kondigt het hoofdbureau de namen af van de kandidaten die aan de herstemming zullen deelnemen.

#### Art. 8

In geval van overlijden of ontslag van de burgemeester, wordt een buitengewone vergadering van de gemeenteraadskiezers georganiseerd volgens de procedure bepaald in artikel 13 van de nieuwe gemeentewet. Deze vergadering heeft plaats op een zondag, binnen een termijn van zestig dagen na het overlijden of het ontslag.

Art. 9

Le Roi fixe les modalités de l'élection du bourgmestre conformément à la procédure prévue par la loi électorale communale. Cet arrêté sera soumis à l'approbation des Chambres législatives dans un délai d'un an à compter de la publication de la présente loi au *Moniteur belge*.

28 mars 1997

Art. 9

De Koning stelt de nadere regels vast voor de verkiezing van de burgemeester, overeenkomstig de bij de gemeentekieswet bepaalde procedure. Dit besluit zal aan de Wetgevende Kamers ter goedkeuring worden voorgelegd, binnen een termijn van één jaar na de bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.

28 maart 1997

G. BOURGEOIS  
P. CHEVALIER  
P. DEWAELE  
G. VERSNICK